

MEGYEI ÉRTÉKTÁR – MARGÓCSY JÓZSEF HELYTÖRTÉNETI TEVÉKENYSÉGE

Sajtótájékoztató, 2020. január 13.

Nagy öröm számunkra, hogy Dr. Margócsy József helytörténeti munkássága bekerült a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Értéktárba, hiszen ezzel a múlt mellett az a tevékenység is értéké válik, amelynek köszönhetően megmarad és ismeretté, érzéssé, identitástudatunk részévé válhat a helytörténet. Ez különösen fontos napjainkban, amikor rohanó világunkban nincs időnk meghallgatni a nagymama fiatalkori életének történeteit, nem ismerjük a családi legendáriumokat, nem őrizzük a nemzedékről nemzedékre öröklődő relikviákat, sőt annak a településnek a múltjáról se tudunk jóformán semmit, ahol élünk. Pedig korszakunk nagy problémája, az elmagányosodás és a gyökértelessé válás ellen egyetlen gyógyír van: a valahova való tartozás. Éppen ezért nagy jelentősége, értéke van ma és lesz a jövőben is a helytörténeti kutatásnak, családkutatásnak. Mindezt bizonyítja, hogy számtalan esetben tapasztaljuk, a szülőfalujuktól távol kerültek milyen érdeklődéssel fogadják egy-egy forrás, tanulmány hozzáférhetőségét az interneten, vagy a Nyíregyházára hazalátogatók mennyire keresik éppen Margócsy József könyveit.

Jocó bácsi, ahogy errefelé mindenki ismerte, olyan különleges lokálpatrióta volt, aki nem csak élni akart itt, hanem tenni is a városért, a megyéért. 1942-től gimnáziumi tanárként, szakfelügyelőként, majd a tanárképző főiskola magyar nyelv és irodalom tanszékének tanáraként, végül az intézmény főigazgatójaként a megye értelmiségének tudását csiszolta, szemléletét formálta. A TIT szervezésében számos tudományos ismeretterjesztő előadást tartott megyeszerte. A települések vezetői szívesen látták a különböző ünnepek szónokaként is, hiszen emlékbeszédei, ünnepi köszöntői a hely múltjának és jelenének ismeretére alapozva lélekig hatolóak voltak. A rádiós szerkesztők is hamar felfedezték, hogy milyen közkinccs az a tudás, amivel rendelkezik és nem csak rövid interjúkra hívták, hanem külön sorozatokat építettek rá. Szóban és írásban is megosztotta gondolatait a pedagógiai munkáról, az irodalomról, de nagyon közel állt a szívéhez a helytörténet is. Azon helytörténészek közé tartozott, akik a mások által összegyűjtött ismereten túl rendszeresen és szisztematikusan folytattak saját kutatást. 1980-tól előbb „teadójasként”, majd szaktanácsadó munkatársként minden nap délelőtt szorgalmasan lapozgatta a forrásokat, gyűjtötte az adatokat a levéltárban. Az anarcsi Czóbel családról készült feldolgozása mellett különösen kiemelendők várostörténeti munkái. Az öt kötetben megjelent Utcák, terek... pedig új műfajt teremtett: a személyes emlékek által átszőtt, forrás alapú történelmi tényekre alapozott, irodalmi stílusban megírt virtuális városkalauzt.

1956-ban a Szemlében jelent meg *Ismerjük meg megyénket* című írása, amelyet sok megyei vonatkozású, főként irodalom- és kultúrtörténeti cikk, tanulmány követett. Sajnos, az érdekes levéltári forrásokból összeállított Vármegyei holmi című forrásválogatást, amelynek lelkes szerkesztője volt, nem adták ki, de a levéltárban lévő iratai között várja az érdeklődőket.

Tudományos kutatóként fontosnak tartotta a szabályos jegyzetelést. Több ezernyi cédulája pótolhatatlan segítséget, útmutatást nyújt a helytörténet iránt érdeklődőknek.

Hagyatékát a szintén pedagógusként, egyetemi oktatóként tevékenykedett lánya, Klára és fia, István a város közgyűjteményeire hagyta. Az egyetemmel, a múzeummal, a könyvtárral és a Kossuth gimnáziummal közös munkánk eredményeként született meg az írásait, fotóit, iratait, tárgyait, könyveit bemutató adatbázis, amely honlapunkon érhető el:

<http://www.szabarchiv.hu/drupal/margocsy/kezdo>

A „megyerikumok” között (mint ahogy Győr-Moson-Sopron megyében mondják) csupán egy helytörténész szellemi hagyatéka található, a Pest megyei Jakus Lajos történész, helytörténész, muzeológusé. Büszkék lehetünk arra, hogy most a mi megyénkben is értéké vált a múltunkkal való foglalkozás.